

СТАН ДІЄСЛОВА
(genus, ή διάθεσις)

- *активний* (activum, ἐνεργητικὴ) - дія або стан суб'єкта, спрямовані на об'єкт
- *медіальний* (medium, μέση) - дія, яка в тій чи іншій мірі безпосередньо чи опосередковано стосується суб'єкта
- *пасивний* (passivum, παθητικὴ) - дія, яка виконується над суб'єктом (об'єктом якої є суб'єкт)

МЕДІАЛЬНИЙ СТАН

- **зворотній** – дія, яка безпосередньо чи опосередковано стосується суб'єкта:
 - а) безпосередньо зворотний (*medium directum*, ἡ εὐθεία μέση) – суб'єкт дії є одночасно її об'єктом
 - б) опосередковано зворотний (*medium commodi*, ἡ περιποιητικὸς μέση) – суб'єкт виконує дію для себе, на свою користь або у своїх інтересах
- **взаємний** (*medium reciprocum*, ἡ ἀλλοπαθῆς μέση) – дія, у якій беруть участь два або більше суб'єкти
- **динамічний** (*medium dynamicum*, ἡ δυναμικὴ μέση) – активна участь суб'єкта у дії

БЕЗПОСЕРЕДНЬО ЗВОРОТНІЙ (MEDIUM DIRECTUM)

- вказує на те, що суб'єкт дії є одночасно її об'єктом; рівнозначний відповідному дієслову в активі з прямим додатком, вираженим зворотнім займенником:
 - λούομαι *миюсь* = λούω ἐμαυτόν *мию себе*
 - χρίομαι *намащуюсь* = χρίω ἐμαυτόν *намащую себе*
 - γυμνάζομαι *тренуюсь* = γυμνάζω ἐμαυτόν *треную себе*
 - ὀπλίζομαι *споряджаюсь* = ὀπλίζω ἐμαυτόν *споряджаю себе.*

ОПОСЕРЕДКОВАНО ЗВОРОТНІЙ (MEDIUM COMMODI)

- суб'єкт виконує дію для себе або у своїх інтересах:
 - αίρέομαι *вибираю для себе*
 - φυλάττομαι *зберігаю з користю для себе*
 - αἰτοῦμαί τι (αἰτῶ τι ἑμαυτῶ) *прошу для себе*
 - εὕρισκομαι ἀγαθόν τι (εὕρισκω ἑμαυτῶ ἀγαθόν τι) *набуваю собі добра*
 - πορίζομαι (πορίζω τι ἑμαυτῶ) *постачаю собі*
 - συλλέγομαι (συλλέγω τι ἑμαυτῶ) *збираю для себе*
 - ἀπωθοῦμαι τινά (ἀπωθῶ τινά ἀπ ἑμαυτοῦ) *відштовхую когось від себе*

ΜΕΔΙΪ ΒΖΑΕΜΝΟΤΙ (MEDIUM RECIPROCUM)

- виражає дію, в якій беруть участь два або більше суб'єкти:
 - μάχομαι *борюсь*
 - στασιάζομαι *сперечаюсь*
 - φιλοῦνται *вони люблять один одного*
 - τύπτονται *вони б'ються* (τύπτουσι ἀλλήλους)
- За значенням він відповідає дієслову в активному стані з додатком, вираженим взаємним займенником

МЕДІЙ ДИНАМІЧНИЙ (MEDIUM DYNAMISUM)

- вказує на активну участь суб'єкта у дії: суб'єкт виконує дію з більшим напруженням, докладаючи більше зусиль:
 - πέλομαι або πέλω *рухатися, прямувати*
 - παρέχομαι (παρέχω ἐξ ἑμαυτοῦ) *постачаю з власних засобів*
 - ἀποφαίνομαι γνώμην (ἀποφαίνω γνώμην ἐξ ἑμαυτοῦ) *висловлюю свою думку*
 - σκοποῦμαι (σκοπῶ ἀκριβῶς) *розглядаю*
 - πολεμέομαι *сам воюю*
 - στρατεύομαι *сам вирушаю з військом*

DEPONENTIA MEDIA

- Дієслова, які мають лише медіальні граматичні форми при відносно активному значенні, називають медіально відкладними (deponentia media, DM):
 - ἔπομαι *йти слідом*
 - βούλομαι *хотіти*
 - χράομαι *користуватися*
 - ἔρχομαι *іду*
 - ἀκροῶμαι *слухаю*
 - αἰσθάνομαι *відчуваю*
 - πυνθάνομαι *довідаюсь*
 - κείμαι *лежу*
 - καθίζομαι *сиджу*

ПАСИВНИЙ СТАН (PASSIVUM)

- Підмет не є виконавцем дії, а лише предметом чи особою, на яку спрямована дія.
- Дієслова, в яких пасивні форми мають активне або медіальне значення, називаються пасивно відкладними (deponentia passiva, DP):
 - δέχομαι *приймати*
 - πειράομαι *намагатися*

NB! Відкладні дієслова у словнику подаються у формі 1 особи однини Praesens indicativi medii / passivi.

PRAESENS MEDII / PASSIVI

- Медіальні та пасивні форми у теперішньому часі мають однакові граматичні форми, тому значення їх можна визначити лише у контексті.
- Форми утворюються від презентної основи дієслова за допомогою медіальних закінчень головних часів, які приєднуються за допомогою сполучувальних голосних: o – перед -m, -v, e – перед усіма іншими звуками.

УТВОРЕННЯ ФОРМ МЕДІАЛЬНО-ПАСИВНОГО ПРЕЗЕНСА

**Презентна
основа**

Інтерфікси ε/ο

- перед μ/ν ставиться ο,
- перед іншими приголосними – ε

**медіально-
пасивні особові
закінчення
головних часів**

Словникова
форма без
закінчення -ω:

παιδεύ-ω

λύ-ω

διδάσκ-ω

φέρ-ω

PRAESENS INDICATIVI MEDII ET PASSIVI

Презентна
основа

Словникова
форма без
закінчення -ω

sg.	1.	-ο-μαι
	2.	-η (<*-ε-σαι) /(-ει)
	3.	-ε-ται
pl.	1.	-ό-μεθα
	2.	-ε-σθε
	3.	-ο-νται

- NB!!! Закінчення -μαι, -ται, -νται
вважаються короткими

PRAESENS INDICATIVI MEDII ET PASSIVI

παιδεύω *ευχρογβαται*

sg.	1.	παιδεύ-ο-μαι
	2.	παιδεύ-η /(-ει)
	3.	παιδεύ-ε-ται
pl.	1.	παιδευ-ό-μεθα
	2.	παιδεύ-ε-σθε
	3.	παιδεύ-ο-νται

PRAESENS IMPERATIVI MEDII ET PASSIVI

Презентна
основа

Словникова
форма без
закінчення -ω

sg.	2.	-ΟΥ (<*-ε-σο)
	3.	-έ-σθω
pl.	2.	-ε-σθε
	3.	-έ-σθων /(-έ-σθωσαν)

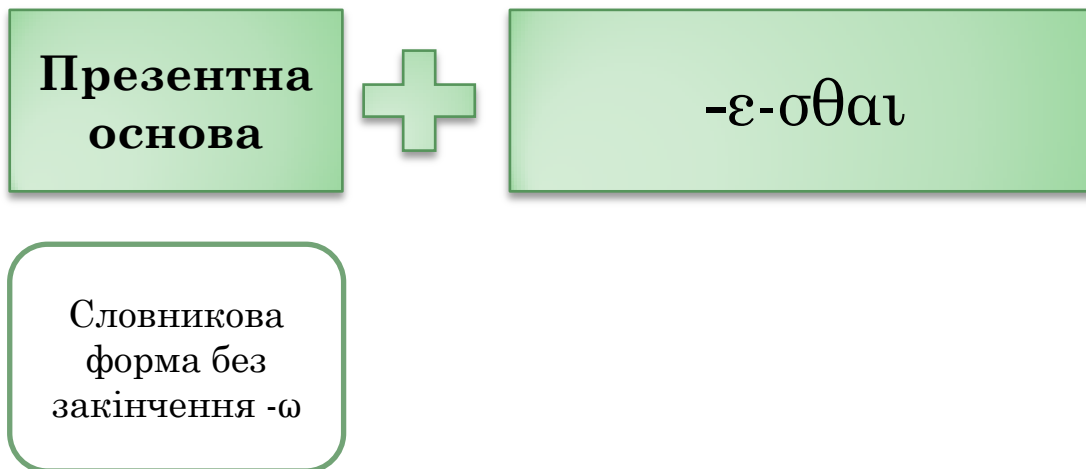
PRAESENS IMPERATIVI MEDII ET PASSIVI

παιδεύω *ευχογβαται*

sg.	2.	παιδεύ-ου
	3.	παιδευ-έ-σθω
pl.	2.	παιδεύ-ε-σθε
	3.	παιδευ-έ-σθων /(-έ-σθωσαν)

INFINITIVUS PRAESENTIS MEDII ET PASSIVI

παιδεύω *виховувати*

Infinitivus

παιδεύ-ε-σθαι

NB!!! Закінчення –σθαι вважається коротким!

СИНТАКСИС ПАСИВНОЇ КОНСТРУКЦІЇ

ПАСИВНА КОНСТРУКЦІЯ

– це речення, у якому:

- об'єкт дії виражається **підметом** (у номінативі)

- суб'єкт дії виражається:
 - – **генетивом** з прийменником ὑπό (рідше ἐκ, παρά, πρός), якщо виконавцем дії є особа (ἡ γενική τοῦ ἐνεργούντος προσώπου / **genetivus auctoris**)

 - – **дативом**, якщо дія виконується предметом (ἡ δοτική τοῦ ὀργάνου / **dativus instrumenti**)

- дієслово-присудок вживається у **пасивному** стані

- Якщо виконавець дії – істота, то у пасивній конструкції виражається конструкцією *ὑπό* + *genetivus* (**genetivus auctoris** = лат. *ablativus auctoris*)
- Якщо виконавець дії – неістота, то у пасивній конструкції він виражається дативом без прийменника (**dativus instrumenti** = лат. *ablativus instrumenti*)

- ἡ ἐπιστολὴ ὑπὸ τοῦ διδασκάλου γράφεται *лист пишется учителем*
- αἱ πόλεις ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀναιροῦνται *міста знищуються ворогами*
- πόλεμος ἐπολεμήθη (Plat. Menex. 243e) *велася війна*
- πολλοὶ Πέρσαι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀκοντίοις ἐτιτρώσκοντο (Xen. Anab. 6.3.8) *багато персів афінянами дротиками були поранені*

	Активна конструкція	Пасивна конструкція
	<p>Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐνίκησαν τοὺς Ἀθηναίους Спартанці перемогли афінян</p>	<p>Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνικήθησαν ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Афіняни були переможені спартанцями</p>
Суб'єкт	<p>підмет (Οἱ Λακεδαιμόνιοι)</p>	<p>непрямий додаток (ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων)</p>
Об'єкт	<p>прямий додаток (τοὺς Ἀθηναίους)</p>	<p>підмет (Οἱ Ἀθηναῖοι)</p>
Предикат	<p>присудок (ἐνίκησαν) ▪ дієслово активного стану, перехідне або неперехідне</p>	<p>присудок (ἐνικήθησαν) ▪ дієслово пасивного стану, зазвичай перехідне</p>

- Οἱ ἵπποι ὑπὸ Σκυθῶν θύονται.
- Οἱ Σκῦθαι τοὺς ἵππους θύουσιν.

